

YENİ GÖMRÜK TARİFİ HAQQINDA QANUN QÜVVƏYƏ MİNİR

5 iyul 2013-cü il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Gömrük Tarifi haqqında Qanunu qəbul olundu və Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Qeydiyyatı saytının məlumatına əsasən Qanun 3 oktyabr 2013-cü il tarixdə qüvvəyə minir. Qanun 1995-ci ildə qəbul olunmuş eyni adlı qanunu əvəz edir. Qanunun qəbulu 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasının yeni Gömrük Məcəlləsinin qəbul olunmasından sonra gözlənilən idi.

Əvvəlki qanunda olduğu kimi, Qanun başlıca olaraq, Azərbaycan Respublikasına malların idxalını və onların xarici ticarətdəki nomenklaturasına (malın təsviri və təsnifat kodu) əsasən tətbiq olunan gömrük rüsum dərəcələrini (malların Azərbaycana idxalına üzrə toplanan əlavə ödənişlərin əksinə olaraq) tənzimləyir. Qanun əvvəlki qanunda mövcud olmayan yeni anlayışlardan - əlaqəli şəxslər, tarif kvotası, birbaşa və dolaylı nəzarət, eyni və eynicinsli mallar və mövsümi rüsumlar kimi anlayışlardan istifadə edir.

Əvvəllər olduğu kimi, idxal gömrük rüsum dərəcələri Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilir. Nazirlər Kabineti həmçinin Azərbaycan Respublikasından ixrac olunan malların və onlara tətbiq olunacaq gömrük rüsum dərəcələrinin siyahısını təsdiq edə bilər. Qanuna əsasən, Nazirlər Kabineti həmçinin informasiya daşıyıcılarının gömrük dəyərini müəyyən etmək üçün qaydaları təsdiq etməlidir.

Gömrük rüsum dərəcələri malların gömrük dəyərinə nisbətən faizlə (advalor), mal vahidinə görə müəyyən olunmuş məbləğlə və göstərilən hər iki növün birləşdirilməsi yolu ilə müəyyən oluna bilər. Bundan əlavə, xüsusi, antidempinq və kompensasiya rüsumları tətbiq edilə bilər. Bu rüsumların əmələ gəlməsi və tətbiqi qaydası başqa qanunla müəyyən olunur.

Malların bəyan edilməsindən sonra verilmiş gizli və məxfi məlumat gömrük orqanı tərəfindən gömrük qiymətləndirilməsi məqsədilə istifadə edilə bilər. Belə məlumatın üçüncü şəxslər tərəfindən istifadəsi belə istifadənin məhkəmə qərarı və ya məlumatı vermiş şəxsin icazəsi olduğu hallar istisna olmaqla, qadağandır. Hansı məlumatların gizli və məxfi məlumatlar olacağı və belə məlumatların istifadəsində məhdudiyyətlərin olmasının eyni və ya eynicinsli malların gömrük qiymətləndirilməsinə təsir edib-etməyəcəyi hələ ki, bəlli deyil.

Gömrük qiymətləndirilməsi ilə bağlı yuxarı gömrük orqanına və ya məhkəməyə şikayət verilə bilər. Gömrük orqanı və ya məhkəmə belə şikayətə 10 (on) gün ərzində baxmalıdır.

Gömrük dəyəri malların sövdələşmə qiyməti, eyni və ya eynicinsli malların sövdələşmə qiyməti, dəyərin çıxılması, dəyərin toplanması və ehtiyat üsulu ilə müəyyən edilə bilər.

Mallar üzrə tarif güzəştlərinin verilməsi halları və qaydaları Gömrük Məcəlləsinə, bu Qanuna və Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarına uyğun olaraq tənzimlənir. Azad etmələrin praktiki cəhətdən tarif güzəştlərinə aid olması və, əgər aiddirsə, digər hüquqi aktların (məsələn, Xarici İnvestisiyanın Qorunması haqqında Qanun) müəyyən etdiyi azad etmələrin tətbiqinin davam edəcəyi sual altındadır.

Qanun gömrük rüsumu məqsədləri üçün anlayışını vermədən Azərbaycan Respublikasının rezidentlərinə istinad edir. Fikrimizcə, rezidentlərə Gömrük Məcəlləsində müəyyən edilmiş anlayış tətbiq edilə bilər. Eyni zamanda, Qanun beynəlxalq müqavilələrin üstün hüquqi qüvvəsini tanısa da, o, neft və qaz hasilatın pay bölgüsü müqavilələri üzrə idxalları gömrük rüsumlarından azad etmir. Hesab edirik ki, Gömrük Məcəlləsində müəyyən edilən müvafiq azad etmələr tətbiq olunacaq.

Əgər tələbi yerli xammal hesabına ödəmək mümkün deyildirsə, Nazirlər Kabineti məhdud zaman üçün istehsal məqsədilə xammalın və müasir texnoloji avadanlığın idxalına münasibətdə tarif güzəştləri tətbiq edə bilər.

İKİQAT VERGİTUTMANIN ARADAN QALDIRILMASINA DAİR YENİ QAYDALAR QƏBUL OLUNDU

Hal-hazırda Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərlə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması ilə bağlı 43 sazişi ("**Beynəlxalq Sazişlər**")¹ mövcuddur. Onlardan 41-i qüvvədədir. Beynəlxalq Sazişlərin Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilməsini asanlaşdırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi 29 mart 2007-ci il tarixdə "Azərbaycan Respublikası ilə Digər Dövlətlər Arasında İkiqat Vergitutmanın Aradan Qaldırılmasına dair Beynəlxalq Sazişlərin İnzibatçılığı" qaydalarını qəbul etmişdir. Həmin qaydalar Vergilər Nazirliyinin Kollegiyasının 131705000002400 nömrəli 30 aprel 2013-cü il tarixdə təsdiq etdiyi və Ədliyyə Nazirliyində 15 may 2013-cü il tarixdə qeydiyyatdan keçmiş eyni adlı qaydalar ("**Yeni Qaydalar**") ilə əvəz edilmişdir.

Qaydalara riayət edilməməsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutan bənd Yeni Qaydalardan çıxarılmışdır. Bunun xaricində Yeni Qaydalarda mühüm bir dəyişiklik nəzərə çarpmır.

Yeni Qaydalar əsas etibarilə iki hissədən ibarətdir: (i) Beynəlxalq Sazişlərin Azərbaycan rezidentlərinə münasibətdə tətbiq edilməsini müəyyən edən müddəalar və (ii) Beynəlxalq Sazişlərin qeyri-rezidentlərə münasibətdə tətbiq edilməsini müəyyən edən müddəalar.

(i) Beynəlxalq Sazişlərin Azərbaycan Rezidentlərinə Münasibətdə Tətbiq Edilməsi

Beynəlxalq Sazişlərin Azərbaycan rezidentlərinə münasibətdə tətbiq edilməsini müəyyən edən müddəalar iki əsasə görə vergiqoymadan azad edilməni nəzərdə tutur: (i) mənbəyə görə və (ii) rezidentliyə görə.

Beynəlxalq Saziş verginin yalnız mənbə dövlətində ödənilməsinə nəzərdə tutursa, xarici mənbədən gəlir əldə edən Azərbaycan rezidenti Azərbaycanda vergi ödəməkdən azaddır (Qaydaların 2.1-ci bəndi). Məsələn, bir çox Beynəlxalq Sazişlərin "Daşınmaz Əmlakdan Əldə Edilən Gəlir" maddəsinə əsasən Azərbaycan rezidenti tərəfindən xarici dövlətdə yerləşən daşınmaz əmlakdan əldə edilən gəlir xarici dövlətdə vergiyə cəlb olunur və Azərbaycan Respublikasında vergidən azaddır.

Əgər Beynəlxalq Saziş verginin yalnız rezident dövlətində ödənilməsinə nəzərdə tutursa, Azərbaycan rezidentinin xarici mənbələrdən əldə etdiyi gəlir gəlirin əldə edildiyi dövlətdə vergidən azad edilir (Qaydaların 2.2-ci bəndi). Beynəlxalq Sazişlərin "Sahibkarlıq Fəaliyyətindən Mənfəət" maddəsinə əsasən Azərbaycan müəssisəsinin mənfəəti əgər həmin müəssisə sahibkarlıq fəaliyyətini xarici dövlətdə yerləşən daimi nümayəndəlik vasitəsilə həyata keçirmirsə, yalnız Azərbaycanda vergiyə cəlb edilir.

Qaydaların 4-cü maddəsi rezidentin gəlirinin həm mənbə, həm də rezidentlik dövlətində vergiyə cəlb olunduğu təqdirdə rezident tərəfindən [mənbə və ya rezidentlik dövlətində] ödənilmiş verginin digər dövlətdə nəzərə alınması və həmin dövlətdə ödəniləcək verginin məbləğindən çıxılma imkanını təsbit edir.

(ii) Beynəlxalq Sazişlərin Qeyri-Residentlərə Münasibətdə Tətbiq Edilməsi

Qaydaların bu hissəsi Beynəlxalq Sazişlərin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyətini daimi nümayəndəlik və ya daimi baza vasitəsilə və ya belə daimi nümayəndəlik və ya daimi baza olmadan həyata keçirən qeyri rezidentə münasibətdə tətbiq edilməsi, o cümlədən beynəlxalq daşımaların vergiyə cəlb edilməsi qaydalarından bəhs edir.

¹ Sazişlərin siyahısı – <http://www.taxes.gov.az/?name=beynelxalq&cat=54>

Beynəlxalq Sazişdə ayrı cür nəzərdə tutulmayıbsa, qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyinə aid olan mənfəət Azərbaycan Respublikasının daxili qanunvericiliyinə müvafiq olaraq müəyyən edilməli və vergiyə cəlb edilməlidir.

Daimi nümayəndəlik və ya daimi baza vasitəsilə fəaliyyət göstərməyən qeyri-rezidentin Azərbaycan mənbəyindən əldə etdiyi gəlirdən (divident, faiz və royaltidən əldə edilən gəlir istisna olmaqla) ödəmə mənbəyində xərclər çıxılmadan Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 125-ci maddəsində göstərilən dərəcələrlə vergi tutulmalıdır. Qeyri-rezidentin ikiqat vergitutmaya məruz qalmasının qarşısını almaq üçün yuxarıda qeyd edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergilər əgər beynəlxalq müqavilələrdə belə gəlirə münasibətdə məhdud vergiqoyma və ya vergidən azad etmə nəzərdə tutularsa, qeyri-rezidentə qaytarılır.

Əgər Beynəlxalq Sazişlər divident, faiz və/və ya royaltidən əldə edilən gəliri vergidən azad edirsə və ya belə gəlirə münasibətdə məhdud vergiqoyma tətbiq edirsə, azad etmə və ya məhdud vergiqoyma əvvəlcədən tətbiq olunur.

Qaydalara həmçinin vergidən azad etmə və ya məhdud vergiqoymanın tətbiq edilməsi üçün rezident və qeyri-rezidentlər tərəfindən doldurulan formalar (rezidentlər üçün DTA-01 və DTA-02/ qeyri-rezidentlər üçün DTA-03, DTA-04, DTA-05 və DTA-06) da əlavə olunur.

VERGİ CİNAYƏTLƏRİ İLƏ BAĞLI İNTERPOL AXTARIŞI

Vergidən yayınma Azərbaycan Respublikasının 30 dekabr 1999-cu il tarixdə qüvvəyə minmiş Cinayət Məcəlləsinə əsasən cinayət hesab olunur. Xeyli miqdarda vergini ödəməkdən yayınan şəxs müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 1.000 manatdan 2.000 manatadək cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Küllü miqdarda² vergini ödəməkdən yayınan şəxs müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə 3 ildən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Vergidən yayınma cinayətini ilk dəfə törətmiş şəxs belə cinayət nəticəsində dəymiş zərəri tamamilə ödəyirsə, cinayət məsuliyyətindən azad edilir. Şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi onu vergi öhdəliklərinin icrasından azad etmir.

Azərbaycanda vergidən yayınma cinayətinə görə təqiblərin sayı, xüsusilə də Beynəlxalq Cinayət Polisi Təşkilatı ("**İnterpol**") vasitəsilə aparılan təqiblərin sayı ildən ilə artır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin *Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Cinayət Polisi Təşkilatına Qoşulması* haqqında 9 fevral 1993-cü il tarixli 72 nömrəli Qərarı ilə İnterpolun üzvü olmuşdur. İnterpolun Milli Mərkəzi Bürosu ("**MMB**") Azərbaycanın hüquq mühafizə orqanları ilə xarici dövlətin hüquq mühafizə orqanları arasında cinayətkarlıqla mübarizə ilə bağlı informasiyanı mübadilə edən müstəqil agentlikdir. Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi (Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti) vergi cinayətkarlarının tutulması üçün MMB ilə əməkdaşlıq əsasında fəaliyyət göstərir.

Şəxsin beynəlxalq səviyyədə axtarışı üçün əvvəlcə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı³ İnterpol axtarış məktubu göndərir. İnterpol öz növbəsində şəxsi axtarılan şəxslərin siyahısına daxil edir. Adı axtarış siyahısında olan şəxs xarici polis tərəfindən aşkar olunarsa, İnterpol Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanına bu barədə xəbər verir və sonuncu ya şəxsin Azərbaycan Respublikasına verilməsini, ya da şərti məhkum edilməsini tələb edə bilər. *Cinayət Törətmiş Şəxslərin Verilməsi (Ekstradisiya) haqqında* 15 may 2001-ci il tarixli 132-IIQ sayılı Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.2-ci maddəsinə əsasən, cinayət törətmiş şəxsin verilməsi onun verilməsinə dair Azərbaycan Respublikası ilə sorğu edən xarici dövlət arasında müvafiq müqavilə əsasında, belə müqavilə olmadıqda, qarşılıqlı yardım prinsipinə riayət olunmaqla tələb edilə bilər.

² Küllü miqdar dedikdə, 50.000 manatdan yuxarı olan məbləğ başa düşülür.

³ Burada müvafiq icra hakimiyyəti orqanı dedikdə, Vergilər Nazirliyi başa düşülür.

İnterpolun vebseytına əsasən hal-hazırda Azərbaycanda vergidən yayınma cinayətinə görə 14 şəxsin adı İnterpolun axtarış siyahısındadır. Onların arasında həm Azərbaycan vətəndaşları, həm də xarici vətəndaşlar mövcuddur.

**İSTƏNİLƏN SUAL VƏ ƏLAVƏ MƏLUMAT ÜÇÜN BİZİMLƏ
ƏLAQƏ SAXLAYIN:**

BM Morrison Partners
Tel: (994 12) 497 19 14; 497 19 15
Faks: (994 12) 497 19 13
E-mail: info@bmlawaz.com

©2013 BM Morrison Partners. Bütün hüquqlar qorunur.

* Nəşrimizdə olan məlumat hüquqi və ya digər peşəkar məsləhət təşkil etmir.